

Meijels Dialect

Inleidingen tot het Meijels Dialect

door Herman Cromptvoets (*Herman van de méster*)
van 1975 tot 2000 redacteur van

Woordenboek van de Brabantse Dialecten

Woordenboek van de Limburgse Dialecten

Zie ook:

Mééls Woordeboe:k,

samengesteld door Herman Cromptvoets

m.m.v. Jan van Schijndel,

uitgave heemkundevereniging Medelo 1991, Medelo 6.

1. De naam MEIJEL
2. 't Mééls Dialect
3. Wa is ècht Mééls?
4. Wa/get over/euver de Limburgse dialecten
5. Mééls van vur den òrlòg

1. De naam MEIJEL

De naam Meijel moet al oud zijn. Rond het jaar duizend moet deze naam heel waarschijnlijk 'Methelo' of 'Methela' geklonken hebben en in de 12e en 13e eeuw 'Medele'.

Meijel in 1590

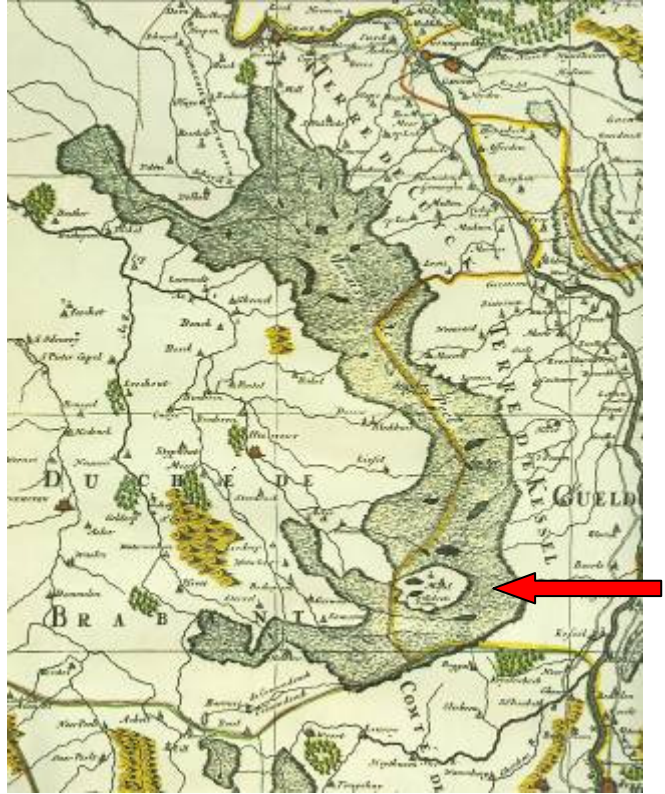
Later vindt men Meijell, Meyl, Meijl, Meille, Meyel, Meijel in teksten terug. De huidige schrijfwijze is Meijel.

De naam is samengesteld uit mede of made (= hooiland, weide) en lo (= bos met kale plekken op hoge zandgrond). Allebei de woorden stammen uit de Germaanse tijd. Het element -lo kan ook omgevormd worden tot -el, zoals uit de naam Meijel al blijkt.

2. 't Mééls Dialect

Meijel, eiland in de Peel

Uit oude kaarten van de zestiende, zeventiende of achttiende eeuw blijkt dat Meijel vroeger een verhoging is geweest tussen veenmoerassen. Het lag helemaal geïsoleerd te midden van veen en moeras. Naar Neerkant-Deurne, Nederweert, Roermond en Venlo liepen wegen over een straat in Meijel die al vanouds één van de weinige doorgangen moet zijn geweest van oost (Limburg) naar west (Brabant) en van zuid (Roermond) naar noord (Den Bosch) en omgekeerd, in de verder eeuwenlang ondoordringbare Peel.

Meijel was dus enerzijds een 'eiland' tussen moerassen en anderzijds een 'kruispunt' van wegen. Beide factoren hebben de Meijelse mens en zijn taal lange tijd beïnvloed.

Het Meijels, één van de interessantste dialecten van Nederland.

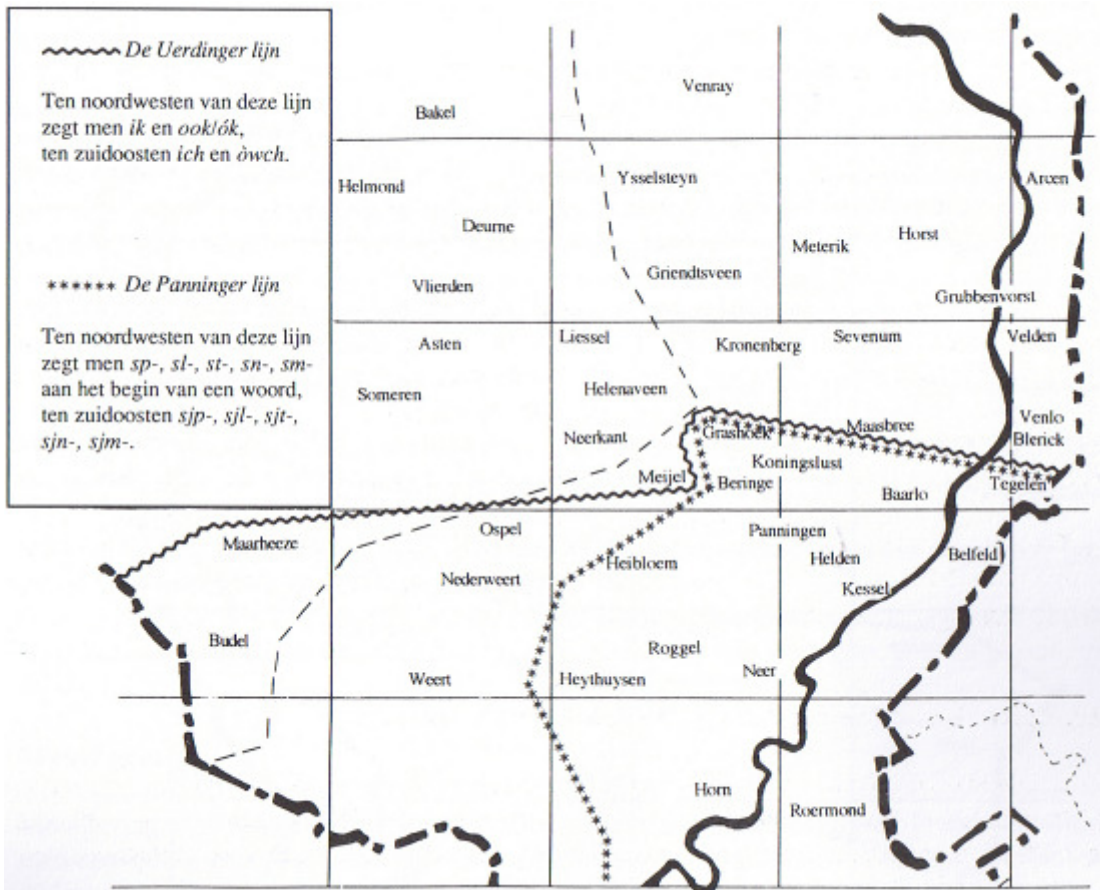
De bekende Belgische taalkundige en dialectoloog uit Leuven Jan Goossens heeft in 1965 in het tijdschrift "Rheinische Vierteljahrsblätter" het volgende geschreven: "Auch die Gegend zwischen Venlo und der belgischen Grenze westlich der Maas bedarf einer eingehenden Untersuchung. Es ist sogar beschämend, dass sich bisher noch niemand hat finden lassen, um den Dialekt von Meijel, vielleicht die interessanteste Ortsmundart des ganzen niederländischen Sprachgebiets, gründlich zu beschreiben".

Uerdinger lijn, Panninger lijn, Panninger zijlijn

Al in de vroege Middeleeuwen was in Limburg de invloed van Keulen groot. Vanuit deze plaats en uit het Rijnland drongen een groot aantal Rijnlandse klankverschijnselen Limburg binnen. Ook in de woordenschat onderzocht men deze invloed. Door de geïsoleerde ligging van Meijel in de Peel en het feit dat het tijden lang een soort drielandenpunt was en eigenlijk ook een soort niemandsland nl. een zonneleen dat overgeleverd was aan

zon en wind, bogen al die woord- en klankgolven voor Meijel af naar het zuiden.

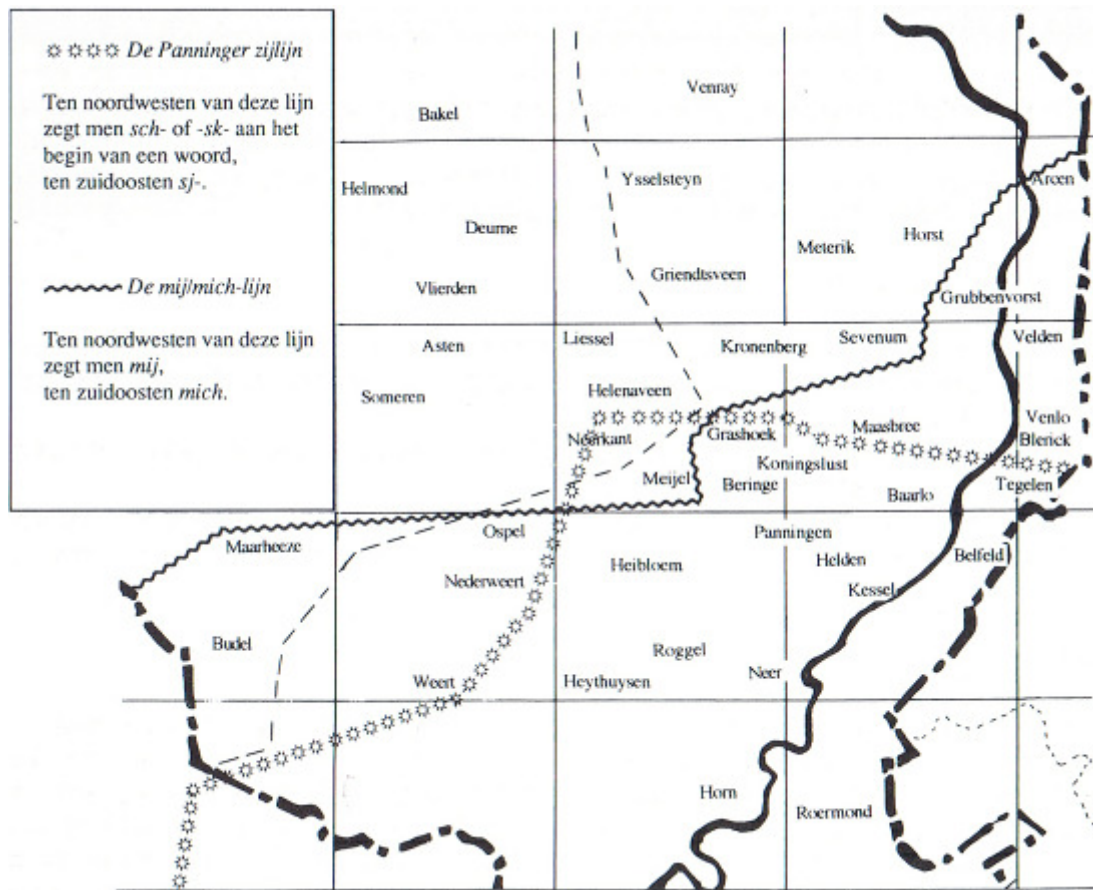
Wanneer men de uiterste punten van dergelijke golven met elkaar verbindt, kan men een lijn trekken. Een dergelijke lijn noemt men een taallijn of isoglosse.

De bekendste is wel **de Uerdinger lijn**. Ten noorden en ten westen van deze lijn spreekt men van 'ik' en 'ook' en ten zuiden en ten oosten van 'ich' en 'ouch'. Zo spreken ze in Venlo, Blerick, Hout-Blerick, Maasbree en Meijel van ik/ook/ók en in Tegelen, Baarlo, Helden, Panningen, Beringe, Ospel, Nederweert van ich en òuch.

Een tweede bekende isoglosse die pal onder Meijel naar het zuiden afbuigt, is de zogenaamde **Panninger lijn**. De Nederlandse klankcombinaties *sp-*, *sl-*, *st-*, *sn-*, *sm-*, worden ten zuidoosten van deze lijn uitgesproken als *sjp-*, *sjl-*, *sjt-*, *sjn-*, *sjm-*. Dus slaon tegenover sjaon, spanne tegenover sjpanne.

Een derde taallijn loopt ten noorden van Meijel en buigt dan naar het zuiden Belgisch Limburg in, de zogenaamde **Panninger zijlijn**. In een groot deel van Limburg spreekt men de *sch-* aan het begin van een woord uit als *sj-*. Zo ook in Meijel. Dus *sjòn* in plaats van *schòn* "schoon", *sjoe:n* in plaats van *schoe:n*.

Verkorting van klinker

Het Meijels dialect kent verkorting van de klinker waar die in het Nederlands lang is: hemel is in het Meijels himmel, lepel is lippel, hamer is hammer, water is watter, koning is kunning, woning is wunning, deze is dizze, de mijne is de minne. Dus de medeklinker verdubbelt na de verkorting van de klinker. Met dit verschijnsel sluit het Meijels zich aan bij Peellandse dialecten in Noord-Brabant.

Men kent ook verkorting van lange klinker in éénlettergrepige woorden: staart is in het Meijels start, maart is mért, paard is pert, kaart is kart, naald is nõlt. Maar baard is in het Meijels baart, aard "karakter" is aart. In meervoudsvormen treedt ook verkorting op van de lange klinker: bees-ten is in het Meijels béste, meesten is méste, feesten is féste.

Ook verkort men in het Meijels de klinker in een voltooid deelwoord: gebleven is in het Meijels geblivve, gegeven is gegévve, geraakt is gerakt, gemaakt is gemakt en betaald is betalt.

De Meijelse moullering

Over *rutje*, *butje* en *pinj*

Onder moullering verstaat men eenvoudig gezegd dat na bepaalde medeklinkercombinaties als -nd, -nt, -ld, -gt, -pt, -st zich in het dialect een j-klank laat horen. Zo spreekt men in Roggel van kinjtj "kind", honjtj

"hond", wiltj "wild". In een gebied van Sittard tot aan de lijn Venlo-Meijel komt dit verschijnsel voor. Nu is het merkwaardig dat het Meijels dialect zich wat betreft bovenvermelde medeklinkercombinaties nauwelijks aansluit bij dit Midden-Limburgse mouilleringsgebied maar wel een heel eigen, op zich zelf staand mouilleringsgebied vormt. Typerend voor het Meijels zijn de volgende woorden: husj "huis", butje "buiten", wisj "wijs", kwitj "kwijt", verslitje "verslijten", rutje "ruiten", prisj "prijs", pinj "pijn", witj "wijd", brunj "bruin", lusjtere "luisteren". En zo vele andere. Na een ei, ij of ui krijgen de daaropvolgende medeklinkers in het Meijels vaak een j-klank erbij, terwijl de klinker verkort wordt. Men kan rustig stellen dat deze "mouillering" één van de meest typerende kenmerken is van het Meijels dialect. Wellicht het meest typerende kenmerk.

3. Wa is ècht Mééls ?

Toen ik in 1975 wér in Méél kwaam woone, waare d'r mènse die teege mij zin: "Gij béént éne èchte Méélse èn eigelek ók nie".

Ik waar in Méél gebórre èn getógge, mèr ik waar laang wég geweest utj 't dèùrep.

Die mènse zin dan: "Gij pròt wal Mééls mèr nie 't èchte Mééls van vruuger".

Ik gebruikte nie mèr de in ur oeëge èn òrre èchte Méélse weurd as teule vur "ploegge", ròmmè vur "melk", nõbber vur "buurman", hõjje vur "vandaag", hooze vur "laang kouse", taaftere vur "vanmiddag" en stuurrejan vur unne "sjómmel".

Dè ik die weurd nie mèr gebruikte èn awwere Méélse mènse nõg wal, hé me toen al óp de gedaachte gebroocht, dè diealèkt nie aaltidj 'tzèlfde blijft, mèr dör d'n tidj hin verandert.

Toen bén ik gòn dinke, dè 't tòch loogies waar, dè weurd utjstèèreve, wannieër 't weurd zin vur vurwèèrpe die in 't daageleks lééve nie mèr veurkómme. Ge gebruikt nie mèr 't woord bakhusj, wannieër d'r nie mèr èn husj gebakke wérd èn d'r gén bakheusjkes mèr zin in 't dèùrep. Ik héb d'r nõg ieën gekéénd. Dè stóng óp de Dónk. Mèr 't haa gén zin um 't nõg óp te knappe, 't waar nie goe mèr. Mi Medelo hébbe we nõg gedaacht 't te kanne bewaare, mèr dè is nie gelukt. As 't wal gelukt waar, dan waar 't 'n museumstuk gewórre.

't Vurwèèrep is nõg wal bekéénd bij 'n bepólde ginneraasie, mèr 't woord dòrvur is ók gedoemd 'n museumwoord te wéere. Zò hébbe we van Medelo utj 'n groeëte verzaaming boerregeridsjap opgeslaage, geridsjap dè al laang nie mèr gebruikt wérd. Zò'n fieftig seestig jòrre geléjje woor dè wal gebruikt, mèr sinds dien tidj is 't boerre zò verandert dè beverbild

énne érpeleroojer van de jòrre fieftig vur óns nou as wa utj d'n oertidj veurkumt.

In Truijenhof hé Medelo hél wa veurwèèrepe van versjillende aaw ambachte èn 't husjhaawe tentoeëngestééld, die al laang nie mèr in umloeëp zin. De weurd dòrvur wéére nie mèr daageleks gebruikt èn nòg es gezi: 't wéére museumweurd. Dè wil zégge dè 'n jóngere ginnersaasies Méélse die weurd nie mèr kéént, utjzónderinge dòrgelaote.

kórrehöpkes

Wa Méélse in 1975 teege mij zin van "ge pròt nie mèr ècht Mééls", zég ik nou in de jòrre tweeë duzjend wal 's teege de ginnersaasie van meen wichter: dartig-fértigjòrrige: "Wa géllie pròt liekt nie mèr óp ècht Mééls". Weurd die vur mij èn meen ginnersaasie nòg wies 't daagelekse lééve huuërde, zin vur ur weurd utj 't verléjje.

Ik vraog me wal 's af òf die dartigers òf fértigers nòg weete wa miemerkes zin.

"We kriege vanmiddig mörkes" klinkt vur ur as nie begrieppelek.

'n Poepbóks - ik héb de plusfour jòrre gedraage - makt ur èn 't lache "wa is tè nou?"

Weurd as kéjsjeut èn knaptoet zin allieën mèr bewaard geblivve in de vòlksmónd, umdè Méélse vastelaovesvereniging dèrnò genuumd zin.

'n Ècht Mééls woord as 'n riekske vur 'n "eetvork" huur ik tiggewórrig nie mèr.

'n nusterke

Veul weurd utj 't kéérkelek lééve zégge de jóngere ginnersaasie niks mèr. Min ginnersaasie moest vruugger nòg èlke aovend 't nusterke bidde èn óp Aswoenzig 't askreusjke haale. Vraog es èn die jóngere ginnersaasie wa dè is. Aacht óp de tien zal d'r gén antwórd óp hébbe.

Óp die veranderinge in 't diealèkt hé ók 't Nidderlands, de standaardtaal, invloed. Weurd as zwéégelke vur "lucifer" èn eek vur "azijn" zin dòrdör verdweene.

In 'n diealèktónderzuuk vur de Twédde Wérreldòrlòg woor afgevraagd in hél Limburg "Wat zegt u tegen azijn?" 't Ópvallende waar dè 't woord azijn nörges woor gezi, ók nie as azien of azinj. Wal kwaame de weurd eek, éétsje, èssig veur mèt nie as gezi 't Nidderlandse woord azijn òf variante dòrvan. In 1995 héb ik in 'n diealèktenkééte wér es azijn afgevraagd. En wa gebeurt t'r nou? Wal hónderd èn mieër azijn-ópgaave dör hél Limburg hin wéere d'r ópgegévve. Wal wérd dè woord wa èngepaast èn 't dialèkt bevurbild azien òf in 't Mééls azinj, mèt 't aawe woord is utj de taal verdweene.

wasgeréj: de vroebel

En zò gé tè tiggewórrig mi veul mieër weurd ónder de druk van 't Nidderlands. Ik maak me stèèrek dè weurd as krutj vur "stroop" èn junj vur "uien" nie de-zèlfde wég zalle vòlge as eek. De kónklusie hierutj is, dè diealèkt verandert, aaltidj mèt in beweeging is.

Sóms dink ik wal es, dè wa nou as ieën van de mést tiepiese dinge van 't Mééls wérd gezie 't veurkómme van de j in butje, rutje, husj, spitj, wisj, widj èn gò mèt widjer, in 2020 wég is utj 't Mééls.

Wa is dan nòg ècht Mééls te nuume dör d'n tidj hin?

Utj 'n aaw Méélse tèkst van 't begin van de niggentiende éw bliekt dè toen al Mééls waar nie vur "niet", òwwe bruur vur "jouw broer", dò vur "dood", begoost vur "begon" èn nòg hél wa mieër andere weurd die nou nòg bestòn in 't Mééls. Mèt van butje, husj, widj, spitj, gén spoor.

Ik hoop dè ik 'n bietje duidelik héb kanne maake, dè ge vurzichtig moet zin mi te zégge teege éne Méélse: "Gij pròt gén ècht Mééls mèt!"

Wa ècht Mééls is, is dör d'n tidj hin veranderlek.

Dor is 'n bekéénd Latijns gezégde "tempora mutantur, nos et mutamur in illis". Dè betieëkent: "de tijden veranderen en wij veranderen met hen". Ik méénj dè di gezégde ók zeeker óp óns diealèkt slö. Dè wil nie zégge dè we 't Mééls nie in ieëre moette haawe.

Hèrman van de méster

4. Wa/get over/euver de Limburgse dialecten

Wa/get over/euver het Woordenboek van de Limburgse dialecten.

Umdè dees uurre vandaach hier in 't Literair Café van Helden stòn in 't leecht van 't diealekt, zal ik min verhaal haawe -ók 'n bietje óp verzuuk

van 't bestuur van 't Literair Café -in 't diealekt en wal de taal wòr ik mi groeëtgebroucht bèn, 't Mééls.

Méél li mèr 'n paar kielomééter van Helde af mèr 't versjil in taal tusse dees twee dèùrepe -of moet ik ónderhant praote van de stat Hèlde? - is hél groeët. Ik méénj dè 't versjil zowa ééve groeët is as tusse 't Nederlands en 't Duits. Tòch zal ik me nie laote verlééje um 'n sórt Mééls-Hèldes mengtaaltje te praote, want dan kriech ik 't èn de stòk mi Pierre Bakkes, die, as 't goe is, ók hier in de zaal zit. Hij zi dè ge overal ouw eige diealekt moet blieve praote. ók al bènnege in d'n vrimde. En vrimt vuul ik mij wal 'n bietje mi al die *dich* -, *mlch* - en *ich* -spréékens in de buurt. Mèr géllie moet ók weete dèsse in Méél al éwe langk de Hèldese taal hébbe geweert èn dètter nie allieën 't Aaw Kenaal èn 't Deurnes Kenaal tusse Méél èn Hèlde ligge mèr ók 'n hoeëp taallijnen of dèftich gezi isoglossen.

En nou kóm ik terècht bij 't uurste gedélte van de tietel van min utjénzitling: **wa/get over/euver** ! Dees weurt simboliseere de versjille in taal tusse Méél en Hèlde. "Iets" is in 't Mééls *wa* en in 't Hèldes *gèt*, "over" is in 't Mééls *over* en in 't Hèldes *euver*. Vanwege die spraakverwarring hé de veurzitter van 't Literair Café de titel van min leezing óp de utjñoddiging mèr verandert in: Iets over het Woordenboek van de Limburgse Dialecten. Ik haaw me mèr èn min eige weurt èn ópsjrift: **Wa/get over/euver 't Woordenboek van de Limburgse Dialecten**.

In di kórte bestèk kan ik nie ingao op de veul versjille in taal tusse de twee platse. Un paar van de mést opvallende zal ik nuume. Trouwes, in de gauwighétj hërre géllie al 'n del klanke gehuurt die in Méél en Hèlde anders klinke. Ik praot van *ik* èn nie van *ich*.

Hiermi snej ik al ieën van de belangriekste taallijnen of isoglossen èn, de zogenamde **Uerdinger-linie**, genuumt nòr de plats Uerdingen in Duitsland. Dizze lijn löpt van Méél nòr Venlo èn gé dan witjer Duitsland in. Nòr 't wèsten hin löptje mi unne witje booch zòwa um Belgisch Limburg hin um béj Tienen in Belgisch Brabant óp de internasjonale Germaans-Romaanse taalgrèns te stutje. De Uerdinger-linie is ieën van de belangriekste lijne die 'n zògenuumt Westnederfrankisch sjééje van 'n Ostnederfrankisch. In Vénlo, Blérrik, Houtblérrik, Maasbree, Méél praote ze van *ik*, in Teegele, Bolder, Hèldedèùrep, Panninge, Beeringe, Roggel èn Ospel van *ich*. Een ander versjil is dèsse ze in Méél *spanne*, *slao*, *stééke*, *snéje*, *smitje zégge* èn in Hèlde *sjpanne*, *sjlaon*, *sjtééke*, *sjnieje*, *sjmiete*. Tusse die beginklanke huurrege in Hèlde een -j-.

Dizze lijn nuumeze de **Panninger linie**. Die **ze** zin de dialectologe of taalkundige. *Ge* ròjt al wòr dizze lijn nòr genuumt is: jao zeeker, Panningen. Ze löpt wér van Méél nor Vénlo èn nor ut zuiden hin vollechtje zòwa de Maas.

Assege goe gelusjtert hét, dan héé ge ók gehuurt dè ik 't héb over *versjil* in plats van *verschil*. Dus de *sch*-èn 't begin van 'n woort wéert as *sj*- utjgesprooke. Ge zòt eigelek in Méél *sch* - verwaachte, mèr mi di klankversjinsjel duu Méél mi Hèlde mee. Zin ze 't toch éne kieër 'mi elkaar éns.

Taalgelierde as de Duitser Frings en de Nederlander Van Ginneken liete Méél ten onrèchte ten wèste van de *sj*-spréékende dèurepe ligge.

Dizze lijn nuumeze de **Panninger zijlinie**. Ze verdéelt Noord- en Midden-Limburg en ók löpt ze dwars dör Belgisch Limburg nòr ut zuiden hin.

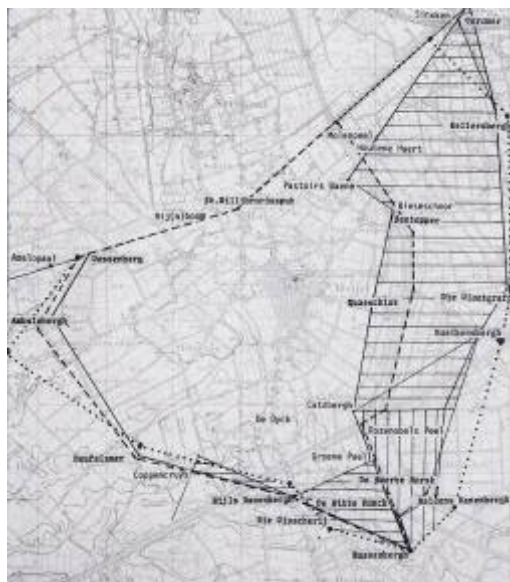
Mèr um terug te kómme óp de versjille. In Méél verkórte ze de klanke géér en laote ze de *d* of *t* óp 't eint van 'n woort wal us valle: *watter*, *pinj*, *geliek*, *dò*. zò, *goe* teegenover in Hèlde *waater*, *pie.n*, *gelie.k*. *doe-et*, *zòt*, *goo.t*. 't Zangerige, wa m'n wal 'n tiepies Limburgs kènmèrk nuumt, hërrege in Méél nie zò. 't Klinkt ollemol wa mieër Brabants in Méél, wa kórter wa stugger mesjien. In Hèlde klinkt 't alwér mieër Duits/Ripuarisch of Rijnlands. Ze maake dør ók gèn versjil in Méél tusse *doe*. èn *gee*, 't is dør *gój* of *gèllie*.

Hoe kumtè nou dèttie versjille in taal zò groeët zin tusse Hèlde èn Méél? Dør zin wal 'n paar rééjene vur te bedinke.

Vruugger lagter boove, ónder èn rónt. um Méél overal pieël, moeras.

't Waar 'n geïsoleert dèurep witj van de buurtdèurepe geléége, tenminste vur die titj. De invloed vanutj 't Rijnland mi naame utj Keule die vur 1200 behuurlek groeët was in 't Limburg van nou, dróng nie zò dør in Méél as in Hèlde.

Vur de Franse Rivveluussie was Méél 'n Hérlekhétj van 't Overkwartier van Gelder, Oostenrieks Gelder wal te verstaot. Hèlde makte déel utj van Prusjies Gèlder. Der laage dus bestuurleke grènze tusse dees buurtdèurepe èn dè verklaort al hél wa van de versjille in taal.

strijen èn stèggele over tórrefgrónt

'N andere factor liekt mij ók hél belangriek.

Vanaf ongevieër 1600 èn nog érrer wies diep in de niggentiende éw hébbe dees twee platse ligge te strijen èn te stèggele over tórrefgrónt óp de höchte wòr nou de twee kenaale ligge, vanutj Méél gezie ten noorde van de Hèldese Breuch.

Pas in de vurrige éw is die zaak over die pieëlgrónt èn tegeliek ók

de gréns tusse Hèlde èn Méél dor altans gereegelt. Dus nééve bestuurleke faktoore is vur 't óntstao van de taalgrènze tusse de twieë deurepe van groeëte betieëkenis geweest de pieël as moerras -'t kóntakt woor verhindert -en de pieël as begéérenswaardich bezit um dor tórref te kanne stééke. Van dè gevèècht toendertitj is nou nie veul mèr over geblivve. Allieën waare in de jòrre vieftich èn seestich 't voetballe nog wal us ènlééjing tot wa gereuzjie èn rievaliteit.

Vur zòwitj de mènse in Méél èn Hèlde nog diealekt praote zin de taalgrènze nog wal blieve bestao.

Mèr 't èntal diealekt-spréékens wéert in de loeëp van de titj minder. Overal zin de allochtonen gekómme of ók wal de impòrt genuumt.

Mèr zèlde héb ik gemèèrekt dè dees mènse 't platseleke diealèkt ginge praote. Ze stónge dur wal pózzetief teegenover mèr dor blif 't in de reegel bij.

tórrefkaar mi pélhékke

Ok kwaame dur van allerléj nééj dinge óp de mèrrekt. Dink mèr us èn 't boerrebedrief. Wa is té nie anders gewórre vergeleeke mi 'n jaor of twénjtich/dartich geléje. En as de dinge of dierre -bevurbilt 't pértgén funksie mér hebbe, dan gòn ze ok stillekens èn wéch utj 't alledaagse taalgebruuk. Dus de inhoud van 't matsjappelek lééve wéert anders èn dòrmi verandert ók 't diealèkt. Tòch, dink ik, zalle 'n èntal klankversjinsjele nòg 'n hél titjte blieve bestao, zeeker wies diep in de kommende éw.

Dé nie alles verlórre gé óp 't gebiet van diealèkt beweesjt ónder andere 't Woordenboek van de Limburgse Dialecten. Dòr bèn ik as riddakteur èn verbónge. Presies héb ik 't gehat over versjille in taal tusse Hèlde èn Méél.

Op zòn manier zin der dör hél Limburg hin ongevieër vergeliekbare sie-tuuaasies. Versjille in klank èn weurt. Ge moet mèr us lusjtere nòr ènne Maastrichtenaar èn iemmes utj Kerkrade, 'n versjil van dach èn nacht. En ènne van Remeunt vergeleeke mi éenne van Venray. 't Liekt wal asòf de versjille nörges zò groet zin as in ónze provinsie. Onder andere kumtè dör ut feit dè Limburg in ut verleeje pólletiek èrg versnippert was. Pas in 't begin van ónze éw is men 't kuultuureel geweecht gòn inzie van 't vaastlegge óp papier van al die versjillende weurt èn klanke.

In 1914 h bbe de taalgelieerde Schrijnen, Van Ginneken en Verbeeten vanutj Nijmeege een sjrifteleke  nk ete utj laote gao die vroecheduzjende weurt. Hiermi h bbe ze de baazis geli vur 't matteriejaal van 't Woordeboek van de Limburgse Dialecten.

Uit: Herman Crompvoets, Lezing Literair Caf  Helden,, 22 januari 1989

5. M els van vur den  rl g

Van 't M els van vur den  rl g is nie m r z veul  vver. Ik bedoel dan gesjrivve br nne. In de j rre dartig h  Gerda Gielen wa lisjte mi M el se dial ktweurd ingevuuld vur 't  nderzuuk van Winand Roukens utj Kerk-rade, die toen beezig waar mi 't verzaamele van weurd vur zin proefsjriften  n 't Limburgs Woordeboek. Veul van d  materiaal van Winand Roukens is in den  rl g verl rre gegao. Vur M el zin z n zeuvetal lisjte bewaard geblivve  n di zin dan  vvel de awste sjrifteleke geg eves.

In 1914 is ter vanutj Nijmeege 'n groe te vraogelistsjt verstuurd d r  nder andere pr f ssor Van Ginneken. Der moet toen zeeker  k vur M el 'n listsjt ingevuuld zin, m r bij de  vverege listsjte van Limburgse platse, die bewaard w ere  p de "Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde", zit die van M el nie m r derbij. Jammer! Ik h b 'n h l st erek vermoede, d  boovem ster  n latter  k burgem ster van M el J. Linsen die listsjt moet h bbe ingevuuld. M r zeeker weete doe ik d  nie.

Pas gel jje, n v mber 1995, krig ik in Nijmeege toevallig 'n vraogelistsjt van M el  nder oege utj 't archief van diez lfde Van Ginneken. H l warsjinleke dateering van die listsjt is 1934 of 1935. Der st  g nne datum  p. Dizze listsjt waar mij h llem l  nbek end. In dizze tidj  nkeeteerde Van Ginneken veul vur zin dialectologisch  nderzuuk mi behulp van leerlinge van h m.

Piet Brummans

De "proefpersoon", z as die genuumd w rd boove n de listsjt, is "Brummans". Mi- er w rd der nie  vver gezi.

Naovraag bij Jeanne Rooijackers-Brummans bev stigde min vermoede. De "proefpersoon" waar inderdaad ur vaader Piet Brummans.

Dizze is  nne geb rre  n getooge M el se (1881-1941).

D  ur vaader z gspersoe n woor, kwaam - z  weest Jeanne n g te vert lle - d r Harrie Jochems, zoon van 't

hoofd van de léggere sjool. Dizze waar in 1933 tót priester gewijd èn moest nao de wééjing Duits gòn studeere èn de Katholieke Universiteit te Nijmeege. As studènt in de taale isjie dør al gauw Van Ginneken teege 't lief geloeëpe. Umdè Jochems van Maasbracht kwaam, waar hij nie goe óp de högte van 't Mééls dialèkt. Hij zèurgde vur éne goejje zégsmán in de persoeën van Piet Brummans. Dizze waar éne èchte Méélse, die uurst vur ónderweezjer haa gestudeerd, mèr der mi óp moest haawe um tusj mee te wééreke. Hij drif in Méél 'n tidje 't poostkentoeër, wòr nou bloemisterééj Vlek zit, èn latter woor ie geméntjeóntvènger.

As ge zòn awwere vraogelisjt ónder oeëge kriegt, is netuurlek 't uurste wa ge doet: vergelièkke. Wa is 'tzèlfde geblivve, wa is veranderd, wa véélt nòg mieër óp?

'n Próbleem wa zich aaltidj veurduu, is de spèlling.

Hoe moette ge de sjriefweesj van dien tidj interpreteere.

'n Paar dinge stónge èngegévve. De *è* is die van 't Franse *père* (vader). Ik zou zégge: dezèlfde *e* as die van 't Méélse *zégge*. In 't Mééls Woordeboe:k bèn ik utjvoerrig óp 't versjil tusse *è* en *é* ingegao (zie bladzééj 10). In de lisjt van "Brummans" ving ik: *vèreke* "varken", *sjèrp* "scherp", *stèreve* "sterven", *wèrek* "werk", *mèrt* "maart", *èrpel* "aardappel". Moet ik de *è* hier utjsprééke as die van 't Méélse béd "bed", dél "deel"? Volges de spèlling van 't Mééls Woordeboe:k zou ik de weurd zòas ze nou klinke zoeë sjrieve: *vèèreke*, *sjèèrep*, *stèèreve*, *wèèrek*, dus de *è* langer èngehaawe èn in èlk geval oope klinkend. Mèr *mèrt* èn *èrpel* zou ik as *mèrt* èn *èrpel* spèlle. Mesjien is di probleem wal te moeilek um dè in de Vastelaovesgezit te besprééke. 'n Andere kieër witjer.

Wa véélt nòg mieër óp?

In 't Mééls wéere weurd als *dorst* en *worst* gerèkt tót *doorst* èn *woorst*. Dè duu Brummans ók: *doorst*, *woorst*, *boorstel*, *boorst*, *koorst*. Dè is 'n ècht Mééls versjinsel. In andere weurd duu 't Mééls 't teegenövvergestéelde: een *kaarswérd* 'n *kars*. Bij Brummans ving ik: *kars* "kaars", *sort* "soort", *korts* "koorts", *torre* "toren", *botter* "boter", *korre* "koren", *lippel* "lepel". Dus dè is wal 'tzèlfde geblivve.

Tiepies Mééls is ók de utjspraak van *buiten*, *uit*, *bruid*. Brummans hé: *butje*, *utj*, *brudj* "bruid". Ok di versjinsel huurt al laang bij 't Mééls.

'tZèlfde - nl. dè ter 'n *j* bij kumt - gebeurt bij *huis*, *ijs*, *wijs*, *paradijs*: *isj*, *wisj*, *parredisj*. Dòrvan géft Brummans mèr ieën vurbild: *husj*. Dè di versjinsel toen ók al ópvallend waar, blièkt wal utj 'n zinneke wa Brummans der óp 't leest hé bijgesjrivve: *ik smee van butje m'inne stiején dur de rutje in husj*. Tiggewórrig zégge ze wal 's as ze 't Mééls wille tiepeere: *ik gòj ouw dør de rutje nò butje* "ik gooi jou door de ruiten

naar buiten". In 't Mééls Woordeboek heb ik ók hieröfver 'n hél stuk gesjrivve, öfver de zògenamde "Meijelse mouillering".

Opvallend is dè Brummans vur 'n "oorijzer" 't Mééelse woord *oeriezer* géft. Hier zouwe ge tòch aaltidj moette sprééke van *oerizjer*. Mesjien tòch nòg wa Hèldese inbréng.

Welke weurd òf klanke die Brummans nòg kéént, huure ge nou nie mèr? *Kéére* "pitten van een appel", *Körke* "korrel", *peers* "perzik" (ik gebruik 't zèèlf nòg wal), *ouwer* "over", *ouveral* "overal", *vaote* "vaten", *glaoze* "glazen" (meerv.), *blaor* "bladeren", klinke mij nie mèr zò Mééls in de òrre. *Vaote*, *glaoze*, *blaor* is tiggewórrig mieër *vaate*, *glaaze*, *blaar*.

Mèr as ge de lisjt dörléést, véélt dè nòg mee wa ter zoeë al 'tzèlfde is geblivve. In de éwwege Mééelse diskussie tussen *kieës* en *kéés* voor "kaas" sjaart Brummans zich èn de kant van de *kieës-zéggers*; èn éne "boom" is bij Brummans éne *bòm* èn gènnne *boeëm*.

En vur wie nòg wa Mééls wil lieëre èn de haant van Brummans: gij kunt is gij *kaant*, gij zult is gij *zaalt*, klein is *kleijen* (-jen hél kórt utjgesprooke), kers is *kors*, dertien is *dartien*, derde is *dreejde*, ene keer èn veel keren is *énne kier* èn *veul kërre*, gemeente is *gemeintj*, broden zin *breuj*, een bord is *énne tèlder*, hij gaat is hij *gé* en hij staat is hij *sté*.

Ik méénj dè ik mi 't vurgònde wal zòn bietje de krinte utj de lisjt van Piet Brummans heb gehald. Umdè ter al nie zò veul besjikbaar is èn aaw Mééelse brònne óp dialèktgebied, bèn ik blééj dè ik dizze "lisjt van Brummans" heb kanne achterhaale.

Hèrman van de méster